

Viite: Lausuntopyyntö 24.4.2017

Pyydettyä lausuntona luonnoksesta ”Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi perusopetuslain väliaikaisesta muuttamisesta – toisen kotimaisen kielen kokeilu” Suomen kieltenopettajien liitto SUKOL ry esittää seuraavaa:

Yleistä

Suomen kieltenopettajien liitto SUKOL ry suhtautuu myönteisesti kielenopiskelua monipuolistaviin hankkeisiin. Toisen kotimaisen kielen kokeilun näennäisenä tavoitteena on laajentaa opiskeltavien kielten tarjontaa ja lisätä vähän opiskeltujen kielten osaamista. Näkemyksemme mukaan tämältyyppinen kokeilu ei kuitenkaan monipuolista kielivalintoja toivotulla tavalla ja siksi suhtaudumme siihen kriittisesti.

Kielitarjonnan voimakas kaventuminen on ollut nähtävissä viimeisen kymmenen vuoden aikana. Hallitusohjelman kärkihankkeen tavoitteena on kielivalintojen monipuolistaminen. Tämä tavoite edellyttää mielestämme A2-kielen tarjonnan ja opetuksen lisäämistä. Olemme huolissamme siitä, että opetuksen järjestäjät siirtävät kokeilun myötä nykyistä A2-kielen opetusta B1-kielen opetukseksi. Tämä loisi valtavan ristiriidan maan hallituksen toisen kärkihankkeen – kielenopetuksen varhentamisen – kanssa.

Kokeilun toteutus vaatii malttia ja tarkkoja ohjeita. Kokeiluun osallistuvat lapset ja nuoret eivät saa joutua tilanteeseen, jossa heidän jatko-opintokelpoisuutensa tai työnhakunsa vaarantuisi siksi, että heiltä puuttuu vaadittavat kieliopinnot.

Kokeiluun osallistuvien lasten huoltajien on tiedostettava, millainen vaikutus heidän päätöksellään on. Esitykseen on kirjattu, että kokeiluun osallistuminen edellyttää oppilaiden ja heidän perheidensä sitoutumista seurantatutkimuksen tekemiseen perusopetuksen keston ajalta. Tavoite on välttämätön kokeilun arvioinnin kannalta, mutta sen toteutuminen esitetystä muodosta sekä henkilötietorekisterin ylläpitäminen vaikuttavat ongelmallisilta.

Kokeiluun osallistuvien opiskelijoiden lukumäärän tulee olla riittävän suuri, jotta voidaan arvioida luotettavasti kokeilun vaikutuksia kielivalintoihin, tarjontaan eri alueilla ja perusopetuksen jälkeisiin opintopolkuihin.

Lakimuutoksen mahdollistama kokeilu koskisi kahta ikäluokkaa ja enintään 2 200 oppilasta, jotka aloittavat B1-kielen opiskelun vuonna 2018. Mielestämme kokeilu, joka koskee yhtenä vuonna tehtävää kielivalintaa ei anna riittäviä tuloksia valinnaisuuden vaikutuksista kielivalintoihin. Emme myöskään kannata kokeiltavan valinnaisuuden mallin laajentamista useammalle vuodelle.

Lisää opetuksen järjestäjien kustannuksia

Kokeiluun osallistuvat opetuksen järjestäjät valitaan alueellisesti ja kieliryhmittäin mahdollisimman edustavasti. Kokeilulupaa ovat aiemmin kuitenkin hakeneet vain Itä-Suomessa sijaitsevat kunnat. Kokeilun tulee toteutua monikielisenä ja alueellisesti kattavana. Kokeilua ei voi toteuttaa niin, että toinen kotimainen kieli korvataan yhdellä kielellä tietyllä aluella Suomessa.

Suhtaudumme varauksellisesti siihen, että kokeiluun saataisiin laaja alueellinen kattavuus ja useita eri kieliä mukaan. Perustelemme tätä sillä, että usealla opetuksen järjestäjillä ei yksinkertaisesti ole varaa lisätä kieltenopetusta. Kokeilu ei siksi tule monipuolistamaan kieltenopetusta juuri niissä kunnissa, joissa sitä eniten kaivattaisiin. Pahimmillaan kokeilu romuttaa koulutuksellista tasa-arvoa ja kasvattaa alueiden välistä eriarvoisuutta. Tähän asti suomalaisen peruskoulun vahvuutena on pidetty sitä, että oppilaat saavat samanlaista opetusta asuinpaikastaan riippumatta.

Opetuksen järjestäjän kannalta kokeiluun osallistuminen tarkoittaa velvollisuutta tarjota laajempaa kielivalikoimaa. Esityksen mukaan kokeiluun osallistuvissa oppilaitoksissa tulee olla aina mahdollisuus opiskella toista kotimaista kieltä oppilasmäärästä riippumatta oppilaan niin halutessa. Tämä tulee lisäämään opetuksen järjestäjien kustannuksia.

Kokeiluun osallistuvien on myös oltava tietoisia siitä, että heidän tulee saavuttaa korkeakoulussa vaadittava kielitaito. Emme kuitenkaan pidä realistisena toisen kotimaisen kielen riittävän taidon hankkimista osana korkeakouluopintoja. Mikäli kokeilu toteutuu, korkeakouluille täytyy taata riittävät resurssit ylimääräisen ruotsin kielen opetuksen järjestämiseen.

Avoimia kysymyksiä

Haluamme tuoda esille kokeiluun liittyviä avoimia kysymyksiä: Mikä on kokeiluun tarvittava ryhmäkoko? Voiko oppilas aloittaa toisen kielen opiskelun vain tietyissä nivelkohdissa vai milloin tahansa halutessaan? Miten pienissä kouluissa taataan erilaisten kieliryhmien toteutuminen? Mitä kieliä halutaan tai voidaan tarjota toisen kotimaisen sijaan? Onko kaikkien valittava sama muu vieras kieli?

Lisähuomioita

Suomi on kaksikielinen maa, ja ruotsin kielen ja kulttuurin taitaminen on osa yleissivistystämme. Ruotsin kielen osaaminen avaa mahdollisuuksia opiskella ulkomailla. Olemme huolissamme siitä, että kokeiluun osallistuminen vaikuttaa opiskelijan mahdollisuuksiin hakeutua opiskelemaan muihin Pohjoismaihin. Vuosina 2015–2016 Ruotsissa opiskeli 1 700 suomalaista opiskelijaa. Lukuvuonna 2015–2016 opintonsa aloittaneilla Ruotsi oli ensimmäistä kertaa Britanniaa suosituimpi kohde: Ruotsiin lähti 622 opiskelijaa ja Britanniaan 601.

23.4.2004 julkaistun opetusministeriön tiedotteen mukaan vuonna 2003 rakennekokeilulukioiden kokelaista 88,01 prosenttia suoritti toisen kotimaisen kielen yo-kokeen. Tällä perusteella päädyttiin johtopäätökseen, että tulokset antavat hyvän pohjan tehdä toisen kotimaisen kielen kirjoittaminen vapaaehtoiseksi. Vuonna 2007 keskipitkän ruotsin ylioppilaskokeeseen ilmoittautui 24 585 kokeilusta. Vuonna 2016 kokeilusta oli enää 11 063. Suomen kieltenopettajien liitto SUKOL haluaa tällä esimerkillä muistuttaa, että rakennekokeilusta saadut tulokset eivät ennakoineet millään tavalla keskipitkän ruotsin kokeilun romahtamista. Toivomme, että esitetyn toisen kotimaisen kielen kokeilun tulokset eivät johda vastaavaan kehitykseen.

Lausunnon keskeinen sisältö

- SUKOL ry:n mukaan esitys ei tule monipuolistamaan kielivalintoja. Esityksen mukainen valinnaisuuden malli tulee vähentämään kielenopetusta ja siksi SUKOL ei voi kannattaa sitä.
- SUKOLin mukaan lapset ja nuoret eivät saa joutua tilanteeseen, jossa heidän jatko-opintokelpoisuutensa tai työnhakunsa vaarantuisi siksi, että heiltä puuttuu vaadittavat kieliopinnot. Esitetty malli saattaa johtaa tällaiseen tilanteeseen.
- SUKOL on huolissaan siitä, että kokeilu ei toteutuisi riittävän monikielisenä ja alueellisesti kattavana.
- SUKOL on myös huolissaan siitä, että kokeiluun osallistuvien oppilasmäärä ei tule olemaan riittävän suuri, jotta kokeilusta saataisiin luotettavia tietoja vaikutuksista kielivalintoihin, tarjontaan eri alueilla ja perusopetuksen jälkeisiin opintopolkuihin.
- Oppilaan vanhemmat tekevät päätöksen kokeiluun osallistuvan oppilaan puolesta hyvin varhaisessa vaiheessa. SUKOL edellyttää, että kokeiluun osallistuvien oppilaiden ja heidän vanhempiensa tulee olla tietoisia siitä, että heidän tulee saavuttaa korkeakoulussa vaadittava kielitaito.
- SUKOL ei pidä realistisena toisen kotimaisen kielen riittävän taidon hankkimista osana korkeakouluopintoja. Pelkäämme, että tämä tulee vaikuttamaan opiskelijoiden päätökseen heidän valitessaan jatko-opintopaikkaa.
- SUKOL pitää ongelmallisena kokeiluun osallistuvien oppilaiden seurantajakson pituutta ja kokeilusta syntyvää henkilötietorekisteriä.

Helsingissä 1.6.2017

Sanna Karppanen
puheenjohtaja
Suomen kieltenopettajien liitto SUKOL ry

Sari Saarinen
toiminnanjohtaja
Suomen kieltenopettajien liitto SUKOL ry